

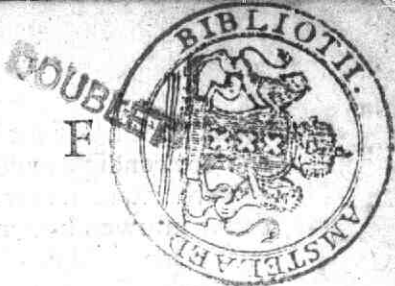
Brief van N.N. aan Do. Balthasar Bekker

<https://hdl.handle.net/1874/21467>

(L.)

B R I E F

Van N. N. aan

D^o BALTHASAR BEKKER.*Mijn Heer,*

UB 906.

DE groote moeilijkheden daar U E u zelfs en de Christen Kerk hebt believeu in te wikkelen, heeft myneffens andere bewogen, omme waare het mogelijk iets toe te brengen, soo tot wegneming van die schandalen en ergernisse, welke door u geschrift is veroorzaakt, als ook tot behouding van U E persoons eer en dienst, en daarom verwacht ik dat je dese myne moeyte ten goede sult opnemen, en mijn aanspraak gewillig verdragen.

Gy weet myn Heer dat de doot dien Coning der verschrikkinge u haast sal aangrypen, door welcke uit de tijd in de eeuwigheyt sult werden gebragt, daarje sekerlyk sult gewaar worden wat van u persoon en van u doen sal geweest sijn, en wesen sal, en hoe geheel anders het dan met vele sal uytvallen, als se haar zelfs hadden wijs gemaakt, weetje soo wel als het voorgaande. Ik hebbe het geluk gehad om twe Atheïsten na malkanderen op een dootbedde te sien, die ook buyten twyffel (gelijk sulke menschen gewoon sijn) in haar gefontheit al de menschen voor sot en betovert hebben aangesien, die aan God geloofden en op een God hoopten, uytgefondert haar zelfs en haars soorts gelyke, maar hoe bang en naar datse als doen gevonden wierden, en kan niet wel worden uitgedrukt, vindende als doen op soo een gevoelige wyse waarachtig, 't welk se te voren voor een fabel mogten hebben geagt en uytgemaakt, en God weet ook, in wat al vrees, angst en smertelyk berouw vele geweest hebben in tijd van sterven over andere valsche opinien, met de welk se de kerk ontruft en geërgerd hadden, en al

A

ist

ist ook datse haar selven en anderen hadden wijs gemaakt sulx sekere en nootwendig gewetene waarhededen te zijn.

Verbeelt u dan eens, mijn Heer, wat benaauwtheyt wee en ay datter in uwen boesem in de uire der benaauwtheid soude opklimmen wanneer UE als dan eens levendig soudet overtuigt worden, dat u gevoelen valschen en u dryven godloos was geweest, en datje als *Ezech. 13.* geseyt word, *Het herte der rechtveerdige door valsheyt sond hebben bedroeft; en de handen der boosdoenders gesterkt,* hoe souje dan niet duysent maal wenschen sulx noyt gedagt, hoe veel minder gedaan te hebben, nu dan myn Heer gedenkt aan dese dingen, eer het nog tot daar toe gekomen is, ofje nog door een spoedige boetveerdigheid dit onheyl kondet voorkomen, denkt dog niet dit was schande voor een man van agting en geleertheyt, neen mijn Heer het is schande te dwalen, en beyde schandelijk en godloos in de dwaaling te volharden, maar het is genercus en Christelijk door boetveerdige schult bekentenis sijn dwalinge te verbeteren.

Segje maar ik moest eerst van dwaling overtuigt zijn, eer ik tot een opregte schult bekentenis soude konnen gebragt werden, dat sta u geerne toe, maar bidde u datje eens opregt als onder het ooge van een God u selve ondersoekt, ofje door al het geene van d'een en d'andere tegen u boeck is ingebragt, niet reets overtuigt bent van ten minsten hier of daar gedwaalt te hebben, als voor exempel dat schadelijk en sot concept, dat een geest daar tegenwoordig is daar se op denkt; het is wel so dat een geest daar is daarse denkt, gelijk myn mont daar is daarse spreekt, en myn oge daar is daarse siet, maar te willen dat een geest daar is daarse op denkt, is, gelijk ymant gesegt heeft, als of men seyde dat myn mont daar was daarse van spreekt, en (voeg ik 'er by) of myn oog daar was daar het op siet, indien ik dan met myn lichaam tot Amsterdam op den toorn van het Stadhuytsonde, en beschouwde de gansche Stad en al de Steden en Dorpen daar ontrent, en daar word een discours by gevoegt van alle die plaatsen en hare gelegentheden, so moest men dan ook sich selven wijs maken dat ons oog en mont in alle die plaatsen tegenwoordig was geweest, immers een kint in 't verstant soude aanstonts gewaar worden, dat soo een redenaar veel eer raaskalde als gesonde redenen sprak.

Indien ook de zielen of geesten daar sijn daarse aan denken, so is het niet waar dat de zielen der verdoemde na haar doot in de hel besloten blyven, om datse als dan soo dikwils als sy denken op de werelt en op den hemel en desselvs vermaak en ruste, aldaar souden tegenwoordig sijn, dewijlse niet konnen nalaten daar aan te denken.

Het is dan ook niet waar dat 's werelts heylant met sijn ziel als met sijn lichaam tot den dag des Oorlogs altijd in den Hemel blijft, om dat hy niet nalatende mogelijk meer dan duysent malen op een dag aan sijn kerk so als deselve hier beneden omswerft, te gedenken, ook als dan meer dan duysent malen met sijn ziel op de werelt moest tegenwoordig sijn. De lichamen der verdoemde sullen 't dan ook na den dag des oordeels veel slimmer hebben als hunne siel, om dat de lichamen voor eeuwig in dien naren kercker moesten besloten blyven, daar inmiddels de zielen geduerig om de werelt en den hemel denkende, daar sullen tegenwoordig sijn, en alsoo voor die tijt uyt de hel verloft, of ten zy men de hel so wel op de werelt en in den hemel geplaatst wilde hebben, als in dien poel die van vier en sulpher brant.

Dan is onse ziel ook wel duysent maal meer buyten ons lichaam als daar in, om datse wel duysent maal meer om andere dingen, dan om haar lichaam denkt, ja dan is myn ziel zo dikwils als dezelve om den tijd der scheppinge, en den dag des oordeels denkt, by den tydt der scheppinge en den dag des oordeels tegenwoordig, dat is gezegt, dat myn ziel door simpel denken magtig is om haar zelve duysent jaren eer en later te kunnen doen sijn, als wanneer se van haar Schepper geformeert is, dingen waarlijk daar de almachtigheyd aan te kort komt.

En hoe onmogelijk het dan ook is dat den duyvel voor altyd in de hel, besloten kan sijn, heeft u den verbloemden Bloemardus in zynen Briefaan U E. rechs duydelyk aangewesen, om dat den duyvel zoo weynig als andere geesten kan laten verlossinge te wenschen, en om de werelt en om den hemel te denken, en by gevolg op beyde moet tegenwoordig sijn, of indien zy geen verlossinge wenscht, nog om hemel nog aarde denkt: dan wel vergenoegt en te vrede moet

moet zyn met zyn verdoemenis, of ophouden een geest te zyn. Sie daar myn Heer eenige der ongerijmste en schadelykste gevolgen opgesloten in dat schoone concept, van zo een tegenwoordigheyd der geesten, indienje nu overtuugt bent van in dezen gedwaalt te hebben, gelykje tot schamens toe behoord overtuugt te zyn, hoe zeker gy u ook te voren hebt wijsgemaakt van de waarheyt gevat te hebben, zeg dan nogmaal wat zekerheyt van waarheyt gy hebt voor al het overige, immers dat gy het u inbeelt waar te zyn, dat en is geen bewijs van waarheyd, op wat fundament dan (indienje den duyvel nog al in de hel band) zal dog dit duyvel bannen gefondeert zyn, op fundament van de natuurlyke redenen en kan dit ook niet gefondeert zyn, want die toont zelfs niet (na u eygen toestemming datter geesten zyn, hoe veel minder leert ons die reden dan datter geesten (duyvelen) in de hel zyn, en op fundament van Gods woort nog minder, om datje toestemmende pag. 48. dat *Matth. 25:41.* niet mede brengt dat de duyvelen terstont na den val in dat vuur geworpen zyn, en die plaatsen van Petrus en Judas op de verspieters toegestapt hebbende, dat aldaar voor u gesuftineerde niet een letter tot bewijs gevonden word, immers als je pag. 48. u selve die vrage voorstelt, *in wat staat de geesten sijn*, so antwoordje, *Gods woort segt het ons niet*, behalven datje elders nog toestaat datter in Gods woort veel spreekwysen sijn, die u gevoelen schynen tegen te sijn, by gevolg dan is 'er minder bewijs in Gods woord als in de natuurlyke reden, want de natuurlyke reden als reden, heeft niet dat het in de hel sijn deser geesten schijnt tegen te zyn.

't Is waar gy segt dat het Gods woord ons evenwel aanwijft, en maakt dit argument: *Hebben dan de geesten die gesondigt hebben nystel van vonnis gekregen, dat moest blyken, of de antwoord is van selve neen;* maar ik agte myn Heer datje niet so ras dit geseg in bedaartheyd sult nadenken, of u aangesichte sal moeten root worden; want indien ik tegen u seyde, hebben de geesten aanstonts volkomen vonnis en desselfs uytvoering gekregen, dat moest klaar blyken, of de antwoord is van selven neen, wat souje mijn antwoorden dat die reden door ging of niet? indien ja so hebben wij gewonnen, om dat het niet minder als klaar blykt dat de geesten so aanstonts haar vonnis en desselfs volkomen uytvoeringe ontvangen hebben, indien neen, so

merkje

merkje dan wel datje een reden voortbrengt, [welkje self toestaat dat geen sekerheyt heeft, maar alsje ook segt dat het uytstel van vonnis klaar moest blyven, so vragen wy hoe U E. dat wilt verstaan hebben, of so dat het klaar moest blyken voor de tegensprekers, of zo, dat het door klare spreek wysen moeste ontdekt sijn, zegie het eerste, soo is het dan zeker dat Christus de ware Messias niet en is, nog dat hy de waaragtige God is, om dat het eerste niet klaar voor de Joden, nog het tweede niet klaar voor de Socianen gebleeken is, so maakt dan ook de waarheyd van een sake, de sake niet zeker, maar het begryp van die aan welke de saak word voorgestelt, en soo is dan de alder waaragtigste saak een bekende leugen, indien het aan den tegenspreker niet blijkt, datse waaragtig is, dat is gesegt het is soo lang een openbare leugen datter een God, een Christus, een hemel, een hel, een engel of duyvel is, soo lang het een atheïst niet blijkt datter dat is, immers myn Heer, is dit beyde te redenloos en te godloos, als datje dat op dese wyse zoud willen begrepen hebben, wilje dan het tweede, soo vragen wy wederom hoe klaar dat dese spreek wysen soude moeten sijn, of so, datter niemant iet tegen soude konnen inbrengen, nog deselve een andere sin opdringen, of soo klaar datse duydelyk aan wesen of vast stelden dat de duyvelen in de hel niet konde gebonden sijn, zonder datter eenige andere plaatsfen gevonden wierde, welke die klare uytdrukkinge wederom tegenspraken, belangende het eerste dat en sulje seekerlyk niet willen verstaan hebben, of gy fout nootwendig u selven moeten veroordeelen, datje nog noyt een eenige text tegen een eenige party hebt voortgebracht, tegen welke de tegenspreker niet iets soude weten in te brengen, of welke niet een anderen sin zouden weten op te dringen, het sal dan alleen op het tweede aankomen, te weten of 'er zulke plaatsfen sijn die duydelyk vast stellen dat de duyvelen in de hel niet konnen besloten sijn: datter nu een grote menigte van plaatsfen sijn, welke duydelyk aan wysen dat de duyvelen in de hel niet konnen besloten wesen, is reets van verscheyde schryvers u so duydelyk aangewesen, en die u ook zo wel bekend sijn, dat het onnut werk soude zyn deselve hier wederom by te halen, immers alle die plaatsfen die van het bedryf des duyvels ontrent de menschen, het sy door deselve in der daat te besitten of te quellen, die alle stellen duydelyk vast, dat het onmo-

gelijk is dat de duyvelen in de hel befloten sijn: want het weder-
spreekt zig dat den Satan in eygen persoon alles dat van hem gezegt
wort in de werelt soude konnen uytrigten, en dat hy evenwel als een
bandhond in de hel zoude gebonden blyven, en datter ook geen
plaatsen sijn die in het tegendeel het binden des duyvels soude aan-
wyfen, is soo oertuygende datje dit zelfs hebt toegestaan, wanneer
je geseyt hebt dat het woort Gods niet zegt in wat staat de duyvelen
zyn, by gevolg zegt Gods woord dan niet dat de duyvelen aantonts
haar vonnis ontfangen hebben om voor altyd in den afgront te moe-
ten gebonden blyven.

Dit Duyvel-bannen dan nog in de gesonde reden nog in Gods
Woort gefoodeert sijnde, so volgt gelijk Bloemardus wel heeft
aangemerkt datje den duyvel dus band op u eygen autoriteyt, of
op u eygen ban en boeten, en meenje evenwel dat dit u bannisse-
ment van den opper-Regter sal geapproveert worden? ik meen neen
myn Heer, ja ik houde my ten vollen verkeerd datje in weyni-
ge dagen of door vrywillige boetveerdigheyt, of door dwang van
Gods Regt genootfaakt sult worden om dit u onregtveerdig vonnis
over den Satan te herroepen, en waarlyk indienje slegts de minste
redeljkheyt wilt plaats geven, soo kunje niet nalaten oertuygt
te sijn van uwe ligtveerdigheyt in dese, spreekende soo vele plaatsen
tegen, welke dit bannen des duyvels weder spreken, daarje niet
eene plaats hebt die u tot dese tegensprekinge nootsaakt, en indienje
u self nog al inbeelt dat de Geesten nootwendig daar sijn, daar
van hun op gedagt word, so moetje nootwendig voor de werelt
uytroepen, ik ontken onwaarigtig te sijn dat ik nogtans als een
waarheyd wil hebben vast gestelt, want ik ontken dat de duyvelen
buyten de hel sijn en ik wil hebben vast gestelt menigmaal als se op de
werelt en op den hemel komen te denken, datse als dan op de werelt
en in den hemel tegenwoordig sijn.

Maar segje of nu den Satan in den afgront niet moeste geplaatst
sijn, so blijft 'er egter de voornaamste swarigheyt nog onbeant-
woord, te weten of ook de geesten bequaam sijn om op geesten
en lichamen te kunnen werken, dat is so myn Heer en wy bekennen
dat indien die Geesten dese bequaamheyt ontbreekt, dat men het dan
niet anders als voor loutere fabelen moet aan sien, al wat ook oit of oit

van de werkinge der geesten gefegt is, ook bekennen wy datmen u niet vol doet maar zelfs in de lugt fchermt, indien men u alhier uwe misvattinge niet aan wyft, maar wy bidden datje eens in ernftige bedenkinge neemt (dewylje als een Leeraar der Christenen) dese ons bequaamheyd der geesten als een waarheyd wilt hebben aangenomen, op wat gront ook dese onbequaamheyd der geesten als een waarheyd moeft worden aangefien, immers niet op Gods Woort, want gy fult ons buyten twyffel moeten toestaan, dat aldaar niet een letter is die dese onbequaamheyd der geesten vast stelt, ook niet uyt de gefonde reden, om dat dese onbequaamheyd der geesten van alle eeuwen wel van duysentmaal meer geleerde ontkent word, dan dese onbequaameyd is aangenomen, en indien dese onbequaamheyd der geesten aan de gefonde reden duydelyk openbaar was, waarom dog en soude deselve niet fo wel by andere als by u lieden en by uws gelyken bekend fijn? of is dan de gefonde reden alleen by u en by die alleen, welk het met u eens fijn, immers sweemt dit na een uytnemende hoochmoet.

Ja maar segge de geesten kunnen niet werken als door'verftaan, willen, of denken, en daar door kan geen lichaam bewogen worden, of ook geen geest, of anders fouden de geesten malkanders gedagten kennen, het welk niet fo is om dat God alleen is de kenner der herten, maar wy vragen uw? wie u fo net en de natuer der geesten en de kragt waar doorfe werken heeft geopenbaart, of kan'er in de natuer der geesten en in hare bequaamheyd niet iets verborgens fijn, dat gy noyt niet hebt doorgefien? waarlyk dit heeft u niemant wys gemaakt als u eygen in beeldinge? en wie heeft u ook wys gemaakt dat gedagten te kennen, is herten-kenner te fijn? immers is daar feker autheur u het contrarie reets aangewefen, tonende dat de gedagten, alleen daden des herten fijnde, daarom fo feker van't hert moeten onderscheyden fijn, als die woorden van onfen mont, zelfs moeten onderscheyden worden fo dat malkanders gedagten, te weten alsfe gedacht fijn fo weynig het kennen des herten vast stelt als door het verftaan van ymands woorden (welke uytduckinge fijn van onse gedagten) het kennen van het hert voor vast gefelt, seg dan nogmaals op wat fondament dog dese onbequaamheyd der geesten fal worden vast gemaakt, waarlyk myn Heer indienjer ook dit
be-

beliefd te overwegen, fo souje foo sekerlyk hier als in het voorgaande van de uytneemte onbedagtheit moeten overtuyt sijn, spreekende de bequaamheyt der geesten so opentlyk tegen daar nog de gefonde reden, nog Gods woort niet de minste sekerheyt van geeft, maar wat nu ook sy van de bequaamheyt der geesten, so overweegt dog eens sonder vooroordeel, of in die redenen geen kragt gevonden wort, 't welk wy vinden in dat getchrift welk genoemt word de betoverde Bekker, te weten dese,

I. Om dat de geesten der Godsaligen, na datie door de doot van hare lichaamen gescheyden sijnde, en ten hemel opgenomen, buyten twyffel gemeenschap moeten hebben met malkanderen, want nademaal haar geluk allerwyfen uytneement vergroot is, so dan ook nootwendig in de onderlinge samenleving onder malkanderen, het welk geen plaats soude kunnen hebben, indien de geesten niet bequaam waren, om op God en op Christus te werken. 2. Dan ook, om dat de geesten bequaam sijn om op God en op Christus te werken, en dat zo wel alsoo van haar lichaam gescheyden, als met het zelve vereenigt sijn, gelyk dit in den Apocalipsis wort aangewesen, het welk indien dit ook niet zeker ware, de ziel na den hemel zoude zyn zonder God en Christo, en ook zonder oeffeninge van deugt, want dat niet bequaam is om op God en Christo te werken, dat is in die opsigt zonder God en Christo en al soud een onmogelijckheyt om deugt te kunnen doen, ja nademaal de gelukzaligheyt des schepsels bestaat, in de gemeenschap-oeffening met God en Christo so moesten de zielen niet bequaam zynde em op God en Christo te werken, in den hemel zonder gelukzaligheyt zyn, de zielen dan bequaam zynde om op God en Christo te werken, het welk een uytneemende volmaaktheyt vereyscht als te kunnen werken op haars gelyk of minder schepselen, soo is het zeker datse tot dese werkzaamheyt bequaam zyn; te meer, om dat de volmaakter werken nootwendig het minder inslyt. 3. Reden zullen wy nog eens op deze wyze voorstellen, indien het tot het leven van een meerder volmaaktheyt der schepselen behoort, werkzaam te kunnen zyn op haer mede schepselen, zo moeten nootwendig de geesten bequaam zyn om te kunnen werken op haar mede schepselen, maar het hoort tot het leven en meerder volmaaktheyt der schepselen, op haar mede
schep-

ſchepzelen te kunnen werken, ergo de geeſten moeten tot deze werkzaamheyt bequaam zyn.

De ſekerheyt van het eerſte ligt in Salomons woorden, welke ons ſeggen dat een levendige hont beter is als een dode Leeuw, en ook ſo klaar in de bewuſtheyt van alle levendige, dat menſe ten minſten voor halfdode ſoude moeten aanſien, die het levendige en op ſijn ſoorts gelyke werkende, niet uitnemender ſoude agten, als het doede of onwerkſame, de ſekerheit van het gevolg leid in de natuure der geeſten, welke niet alleen levendige ſchepſelen ſijn, maar in leven en volmaaktheyt alle andere ſchepſelen te bovengaan, waarom ook Gods woort de uytneementheyt der geeſten boven het lichaamlijk aan wyzende zegt hare paarden ſijn vlees en geen geeſt, ſo dat men deze werkzaamheyt der geeſten ontkennende, niet alleen het levendig ſijn der geeſten verloochent, maar zelfs dezelve minder als de minſt levende, ja de dode gelyk ſtelt.

By deze drie zal ik nog een vierde by doen, en zeggen indien de zelfſtandige geeſten niet bequaam ſijn om te kunnen werken op haar mede ſchepzelen, zoo word 'er in Gods woort van geen zelfſtandige geeſten gewag gemaakt, om dat in Gods Woort van geen geeſten als dus werkende gewaagt en word, maar Gods Woort maakt gewag van zelfſtandige geeſten, ergo zo moeten die geeſten tot deze werkzaamheyt bequaam ſijn, de zekerheyt van het eerſte, leyt in het getuygeniſſe van Gods Woort belangende het ſijn der geeſten, en de zekerheid van het gevolg, in het getuygeniſſe van het zelve woort aangaande de werkſaamheid deſer geeſten, dat Gods Woort van zelfſtandige geeſten gewag maakt, heeft geen bewijs van noden, om dat dit van U E. Hoofſtuk 7. §. 4. en op andere plaatſen uitdrukkelyk word toegeſtaan, het zal dan voornamentlyk op het bewijs van het tweede aankomen, en dit waarlyk heeft byna ſoo veel en immers ſoo een duydelyk bewys, als het eerſte, om datter byna nergens van geeſten geſproken word, of haar werkſaamheid word ſoo duydelyk vaſt geſtelt als haar ſijn, een plaats of drie ſal voor alle genoeg ſijn. *Heb. 1.* Wort van de Engelen geſegt, *En ſynſe niet alle gediensſtige Geeſten, die tot dienſt uytgeſonden worden om der genen wille die de zaligheyt be-eroven ſullen.* Dat den Apoſtel aldaar van ſelfſtandige geeſten ſpreekt is openbaar, om datſe uytdukkelyk geeſten genoemt worden,

den, en ook, om datse van die de zaligheid beërven (dat sijn alle de uitverkoorne) onderscheyden worden, ook spreekt den Apostel daar van alle de goede geesten, en sijnse niet alle (zo vele als 'er ook sijn) *gedienstige Geesten*, dese geesten nu worden genoot Engelen of Gesantten, en dan gediensfige, dat is vaardigen genegen om te dienen, eyndelyk die tot dienst (van God) uyt gefonden worden, en dat om der geenen wille die de zaligheid beërven sullen, elk van dese drie uytdrukkingen zyn even kragtig om de bequaamheid der geesten om op de menschen of haar mede scephelen te kunnen werken uyt-drukkelyk vast te stellen, want immers heeft men noyt gehoord, nog in Godlyke nog menschelyke schriften, dat voor een Gesant ymand anders verstaan wierde als soo een, die bequaam was om dat te kunnen uytvoeren, waar toe hy geordonneert wierde, en nade-maal het tegen de natuur van al het levendige strijt een geneygtheid te hebben, tot iets dat srydig is tegens desselfs natuur, zo behelst het een openbare onmogelijkheid, dat in de Engelen een geneygtheid konde sijn dienst te doen aan haar mede scephel, indien het srydig was tegens haar natuur datse deselve zouden kunnen dienst doen, en indien het ook een bewijs soude zyn van een volslagen sotheid, wanneer ymand een ander uytsond om iet uyt te voeren dat srydig was tegen de natuur van den gefondenen, soo en kan het dan immers onmogelyk met de goddelyke wijsheid niet geaccordeert worden, dat hy selfstandige geesten dadelyk uyt soude senden om de uytverkoorne dienst te doen, indien het tegen desselfs natuur srydig was, deselve te kunnen dienst doen, en soo word in dese plaats too zeker vastgestelt de bequaamheid der geesten om op haar mede scephelen te kunnen werken, als in deselve verseekert word dan 'er selfstandige geesten sijn.

De tweede plaats is *Math: 25.* daar aldus gesproken word: *Gaat gy Veruloekte in het eeuwige Vuur het welk den Duyvel en sijn Engelen bereyt is.* Door desen duyvel en sijn engelen (sulje ons toestaan) en kunnen geen onredelyke scephelen verstaan worden, om dat voor de zulke het eeuwige vuur niet bereyd en is, immers so weynig kan voor dezen duyvel enig mensch verstaan worden, niet de uytverkoorne, want voor die is de eeuwige heerlijkheid, ook niet de verwoorpene, en dat d' eene zoo zeker als de andere die hier onder de

naam van vervloekte voorkomen , en over welke dat vonnis van in dat vuur te gaan dat den duyvel en zijn engelen bereyd is , word uytgesproken , bygevolg dan en kan voor dezen Duyvel en zijn Engelen niet anders als de boze geesten (en dat alle de boze geesten) verstaan worden , het welkje ook op verlicheyde plaatzen duydelyk toestaat. Deze geesten nu kunnen ons hier voor onder die benaming van den duyvel en zijn engelen , dit nu is wederom een openbare verlooeheninge van alle goddelyken en menschelyke schriften , en ook van den gezonde reden , een Overste en zijn Gezanten te begrypen , zonder niet met een te begrypen dat dien Oversten bequaam is om te werken op die sijne gezanten , en zonder dat die zijne gezante bequaam zoude zijn om te werken op haar Oversten , en op die tot welkze gezonden worden van haar Oversten , behalven dat ook van dezen duyvel gezegt word dat hy den mensch verleyd heeft en een menschen moorder is , niet alleen in den beginnen , maar vanden beginne *Joan: 8.* dat is van den beginne tot nu toe , het welke alles hem niet konden worden toegeschreve indien hy volgens zijn natuur onbequaam was om op den mensch te kunnen werken. En waarlyk in dien het waargtig is dat deze engelen tot deze werkzaamheyd bequaam zijn , zo moet het buyten alle tegenspraak ook van de duyvelen waar zijn , om datze beyde (haar wezen belangende) van eene natuur zijn , ja ik zegge indien het strydig is tegen de natuur van een geest te kunnen werken op een lichaam , dat het dan onzen geest zo onmogelyk is te werken op ons lichaam , als een anderen geest op een ander lichaam. 't Is waar gy segt dat het onsen geest wat anders is als met een anderen geest om dat onsen geest zijn eygen lichaam heeft , maar indienje met aandagt overwogen hebt , het gene van de meer aangetogen *Auctor* hier tegen is gebragt , so sulje seckerlyk moeten overreed sijn dat dese uytvlugt van geen kragt is , want aldus redeneert den schryver , dat gelyk het een geschildert vier onmogelyk is het hout aan brant te steken of het geschildert vier met het hout verenigt is of niet , en waarom? *om dat het tegen de natuur van een geschildert vier strydig is het hout te kunnen aansteken* , en om dat de t' samenvoeging van het hout met het geschildert vier , de natuur van het geschildert vier niet en verandert , also (vervolgt hy) en verandert ook de vereeniging van een

geeft met een lichaam de natuure niet van een geest, zo dat indien het tegen de natuur van een geest frydig is op een lichaam te kunnen werken, het zekerlyk een geest altyd onmogelyk blyft, al was het ook dat een geest met een lichaam vereenigt mogte zyn, om dat de vereeniging van een geest met een lichaam de natuur van een geest niet wegneemt. En om dit nog door een ander voorbeeld klaar te maken, zo vraag ik u watje soud antwoorden? indien ymant met u in dispuyt sijnde (wel toefont dat het tegen de natuur van een lichaam frydig was te werken door verstant en wil) maar dat zulx van elk lichaam konde waar sijn wannet de selve vereenigt waren met een verstandige geest, souje so eene met mede lyden niet aansien? en op u zelve vast stellen, dat nademaal het frydig is met de natuur van een lichaam door verstant en wil of op een verstandige geest te kunnen werken, dat sulx een lichaam altijd onmogelyk bleef of het met een geest vereenigt was of niet? om dat de vereeniging van een lichaam met een geest de natuur van het lichaam niet verandert, elk scheidel sijn eygen natuur behoudende welk het van den Schepser in sijn scheppinge ontfangen heeft. Indien je nu dit als een vastgaande waarheid soud willen hebben aangenomen, so kuuje niet nalaten toe te staan, dat indien het frydig is met de natuur van een geest op een lichaam te werken dat het dan een geest altyd onmogelyk blyft, of deselve met ons lichaam desselvs natuur niet verandert. Nademaal je dan so openborstig toestaat dat onsen geest bequaam is te werken op ons lichaam, so moetje dan immers ook dit toestaan, dat het met de natuur van een geest seckerlyk over een komt op de lichamen te kunnen werken.

Maar segje myn geest kan niet direct werken op myn lichaam, nog op den geest van een ander, dat is so myn Heer, maar immers weetje ook, dat het wat anders is, of iets niet magtig is om direct op wat anders te werken door een onmogelykheid by eenig toeval, een mensch die ziek, of elders is opgesloten, die is waarlyk niet bequaam, om over al direct te kunnen werken, daar een mensch die gesont en vry is, sulx soude kunnen doen, maar was ook ymant so onsinning, om uyt de onbequaamheid der kranke of opgeslotene te besluuten, dat gesonde en vrye lichaam niet bequaam waren om elders direct te kunnen werken, daar een sieke of opgeslotene niet mag

magtig waa fulx te kunnen doen? immers *neen*, hoe kan ymand dan soo onfynnig fijn, om dat hy hier in dat fijn ziel (welk God in fijn lichaam geplaatft en daar door het direct werken op andere geeften en lichamen gehindert heeft) niet magtig is om direct op andere geeften en lichamen te kunnen werken, daar uyt te willen befluyten dat geeften die vry fijn van lichamen, fulx ook niet fouden kunnen doen, waarlijk myn Heer, indienje flegts de gefonde reden gelieft plaats te geven, fo fulje over fulke al te onnofele uytvlugten feekerlyk moeten befchaamt zyn, en gy fult volgens het gene gefegt is moeten toefiaan dat soo zeker als Gods woord ontdekt datter zelfftandige geeften zyn, en fo zeker als wy bevinden dat onfen geest magtig is om te werken op ons lichaam, dat het immers fo zeker is, dat alle de zelfftandige geeften (Engelen en Duyvelen) van nature bequaam fijn op haar mede fchepfelen te kunnen werken.

Maar of dit nu al doorging dat engelen en duyvelen magtig waren om op geeften en lichamen te kunnen werken, soo is het evenwel in des Satans magt niet om de gelovigen te kunnen quaat doen, want lieve dog (segje) *Segt my eens wat weeter den Duyvel af, waar God fijn volk heeft, en wat hy met hen doet*, Hooftftuk 17. §. 9. maat ik bid u myn Heer, segt my dog waarom weet het den Duyvel niet? want als je iet ontkend, dat meer dan hondert maal in Godswoord bevestight is, soo is het u pligt om te bewyfen dat den Duyvel dit niet en weet, zeg dan waarom weet den Duyvel dit niet? of om dat fulx nog in Gods woord geopenbaart, nog by menschen bekend is, of om dat het hem onmogelyk is, wegens een onmogelykheid van fijn natuur, het eerfte en kan de reden niet fijn want immers heeft God den aart van fijn volk bekend gemaakt, en fijn raad en voornemen ontrent haar overvloedig in fijn woord ontdekt gelyk ook fijn kerke door de gehele werelt bekend is, en indien dan den duyvel bequaam is om op menschen te werken, fo kan hem ten minfte fo wel als andere menschen des wetenschap eygen fijn. segje dan het tweede, fo ontdekje hier wederom datje niet en geloofst dat zelfftandige geeften, het fy engel of duyvel, bequaam fijn om iets ontrent haar mede fchepfel te kunnen doen, want hoe kan het mogelyk fijn dat een engel (die God niet belaft iets te doen ftrydig tegen haar natuur ontrent

een gelovige iets soude kunnen uitregten, indien het deselve onmogelijk was te weten waar de gelovige zyn, en by gevolg is al u toestaan van den dienst die de goede en de selfstandige geesten (of Engelen) ontrent de gelovigen souden doen, een louter bedrog, maar indien je dan in opgrectigheid toestaat, dat de engelen weten waar God sijn volk heeft, soo moetje immers toestaan dat ook de duyvelen volgens haar natuur dese wetenschap seckerlijk kan eygen zyn.

Seg ook indien dese wetenschap den geesten niet eygen was, hoe het dan mogelijk konde sijn, dat de geesten van Coning Williams liefhebbers het schip hebbe geweten (binnen welker woord gy segt die geesten geweest te hebben) daar hy mede na Engeland soude over varen. Hoe weet u geest dan ook soo aanstonts Londen en Parijs en menigte van andere Steden, Landen en Volken te vinden, daar u lichaam noyt is tegenwoordig geweest, en die gy noyt met u ogen gesien hebt, daar de weg derwaarts noyt is aangewesen? hoe weetje dan op elk moment wederom u eygen Stad, straat, huys, kamer, ja uyt so veel milioenen van lichamen u eygen lichaam te vinden, een wonderlyke magt en wijsheid voorwaar, noyt was 'er regtsinnig Theologant soo ongelukkig (hoe veel magt en wijsheid hy oyt in Engel of Duyvel erkend heeft) van soo een uytneemende magt en wijsheid in eenigen geest te willen erkent hebben, gewistelijk dit gaat de magt en wijsheid in de Egiptische tovenaars, en in de versoeking des Zaligmakers verthoont, seer verre te boven, om dat u geest dus doende een magt en wijsheid oeffent, die een absolute selfs strijt in sluit, want wat behelst duydelyker selfstryd als dat een geest met een voorbedagt verstant elk moment soude wesen tegenwoordig te sijn daar se welen wil als was het op duysenden plaatsen in weynig ogenblikken daarse immiddels niet weer, waar de plaatsen sijn, nog ook de weg om daar te kunnen komen. Indien je dan myn Heer soo een alles te bovengaande wetenschap in u eygengeest wildet erkend hebben, so moetje immers ten vollen overtuuygt zyn, dat het weten waar God sijn volk heeft den duyvelen seer wel kan bekend wesen, om dat die wetenschap veel minder is als gy u hebt ingebeeld in u eygen geest te zyn.

Uyt

Uyt dit zelfde beginfel kunje nu ook op een overtuigende wyfe gewaar worden, dat het niet anders als een ongegront voorwendfel is, dat door den duyvelen fo een bequaamheid toe te fchryven, die de bequaamheid der Engelen niet te boven gaat, en die veel minder is als die wy fo aanstonts (uyt u eygen gronden) in uwen geest aantekende, God van fijn eere foude berooft worden, om dat de een en de ander niets doet als in af hanging van God, en dat niet boven de bequaamheid die God haar felts heeft mede gedeelt, gelyk wy ook de een en de ander niet anders toefchryven als hun in Gods woort duidelyk word toegeeygent.

In dienje segt dat dit Gods eer benadeelt, dat hy den Satan foo een rampfaligen boofwigt zulke groote dingen als hem werden toegeeygent zoude toelaten en dat hy fijn volk fo foude laten van hem gequelt worden. fo antwoorden wy dat U E. dat gefeg van God niet geleert is, en dat u confcientie niet anders als overtuigende bewuff kan fijn, datje voorfoo een uytvlugt in Gods woord niet een letter hebt, en wy vragen u, ofje dan ook niet en merkt datje dus fprekende u felven befchaamt maakt? want immers fulje ons toeftaan, dat God fijn raad en volk in fijn woord ontdekt aan de kinderen van den Satan, en dat hy haar toelaat om fijn volk op de gruwelykfte wyfe te mishandelen, en de grootfte en wonderlyckfte dingen te doen, wat heeft hy het Godloos Jodendom het afgodifch Heydendom, en Antichriftus Pausdom niet al toegelaten, immers heeft dit geen over een komfte met het geval van Job, van de egyptifche Tovenaars, by de verfoekende des heylands, nog by het befitten van het eene of het andere mensch. Ik bid u laat u hert voor God antwoorden, of ook door alle defe grote en bofe uytvoeringen der godlofe, Gods eer benadeelt word? ik weet u confcientie fal moeten seggen dat fy verre, en gy fult ons toeftaan dat den Almagtigen door dien weg fijn eere weet groot te maken, seg dan ook, wat reden gy voor God fult in brengen, om voor fijn gerigt ftande te houden dat fijn eere vermindert word, wanneer hy defe of die u gelyke dingen foude toelaten aan de vader (den Satan) daar hy fulke uytnemende dingen toelaat aan de kinderen? gewiflyk gy fult moeten toeftaan dat God door alles wat den satan word toegeschre-

schreven, sijn eere, so seker weet uyt te werken, als hy sijn eere uyt werkt door het geene hy de godlose toelaat. Ja gelyk onselfs de gefonde rede leert, dat so ymant grote booswigt en boosheyt weet te overwinnen en ten beste te doen uyt vallen, hoe meer de eere van so een vergroot word, so leert die selfde reden dan ook dat Gods eere so veel te heerlyker uyt blinkt wanneer hy den satan overwint en sijn bedryf ten besten weet te doen uyt vallen, als den satan magtiger en bozer is als de godlosen, en soo hoop ik dan datje noyt meer, nog Gods woord, nog de gefonde reden, nog u eygen conscientie soo sult overdwerssen van uyt weer te denken, hoe veel min te schryven, dat de eere Gods soude worden benadeelt door het uytvoeren van die dingen welke in Gods woord den Satan worden toegeschreven.

Uyt alle het gene nu tot dus verre gesegt is, is het so uit Gods woord, als ook uyt de gefonde reden, gelyk ook uyt u eygen gron- of toe stemmige openbaar, 1. Dattet behalven de sielen der menschen nog andere self standige geesten, engelen en duyvelen sijn, 2. Dat die duyvelen in de hel niet konnen besloten sijn, 3. Dat het met de natuur der geesten over een komt op haar mede scepsefen, so wel geesten als lichamen te konnen werken, 4. Dat de geesten so wel duyvelen als engelen kunnen weten, en waarlyk weten, waar God sijn volk heeft, 5. Dat de duyvelen immers so bequaam sijn om de Gelovigen te quellen, en andere grote dingen te doen, als de engelen bequaam sijn om de gelovige te dienen en anderen grote dingen uit te ragten, en eyndelyk ten 6. En dat Gods eer door den satan toe te laten, alles wat Gods woord hem toeschryft, niet alleen niet vermindert, maar ter contrarie grotelyx vermeerdert word, en ik houde my ten vollen verseekerd, dat indienje u eygen beginsels niet verloochent, nog u eygen belydenis intrekt, nog u eygen conscientie op de mont klopt, en maar als een redelyk en eerlyk man belieft te handelen, datje ons dit alles sult moeten toestaan. Nu bidde ik myn Heer datje eens in de aflegginge van alle vooroordeel u selven eens roept voor het regtveerdig, en vreeslyk oordeel van den groten God en Zaligmaker Iesus, of verbeeld u datje hem met een stemme vol van majesteit u hoord toeroepen, **Bekker Bekker komt**
ten

ten oordeel, Bekker geeft reekenschap van u bedryf, wie heeft u last gegeven om het gansche Christen volk voor betovert uyt te maken, om datse, van de duyvelen geloven, dat gene't welk so overvloedig in myn woord van de selve gelegt word. Waar heb ik gesegt dat de duyvelen aanstonds na haar eerste af val in de hel besloten sijn? Waar heb ik gesegt dat de geesten niet bequaam sijn om te kunnen werken op haar mede schepselen: datse niet weten waar ik myn volk heb, en wat ik voor hebbe ontrent detelve? waar heb gesegt dat ik den satan niet toelaet myn volk te quellen; waar heb ik u gelegt dat myn eere door het gene den satan word toegelaten, word benadeelt? waar heb ik gesegt dat het gene *Gen: 3*, nog op de Slang nog op den Duyvel kan werden gepast? waar heb ik gesegt dat de Engelen die haar beginsel niet bewaart hebben de verspieters zyn geweest? dat Jacobs worsteling maar een droom, en Jobs beschuldiger maar een mensch is geweest, wie heeft u gesegt dat de bezetenen maar dollen menschen zyn geweest, en dat myn woord die besetenen noemende alleen spreekt na de opinie van de dwalende menigte, en dat de verlockinge van myn soon maar een enkele verbeelding is geweest; en dat mijn soon door een simple verbeelding zo bevreesd zoude zyn geworden, daar gy arme aardworm den Duyvel durft uit tarten, ik zegge Bekker, Bekker, geeft reekenschap. Waarlyk myn Heer ik ben verzekerd, dat je niet een eenig woord tot uwe verantwoordinge sult weten in te brengen. En my belangende ik wenschte niet om zoo veel werelden als 'er bladeren in u boek zyn, dat ik alle deze dingen zoude moeten verantwoorden, daarom overweeg doch in ernst al dit gezeyde, of het den Almachtigen behaagde u, uwe groote misvattingen te doen zien, op datje over allen desen in boetveerdige schaamte voor den Heere moogt nederleggen, en u van alles in oprechtigheid bekeeren, op dat alzo die gy ontficht, bedroeft, geërgert, en in valsche gevoelens gestijft hebt, wederom mogen opgebouwt, getroost, en over haar valsche inbeelding beschaamt worden, en dat gy alzo een getrouw dienaar Christi, die het in waarheid te doen zal hebben geweest om menschen te bekeeren van de duisternisse tot het licht; en van de macht des Satans tot God, voor uwen Rechter zult mogen

verschynen , het welk voor u bid , een die zich wenscht te verblyden over uwe oprechte boetveerdigheid , en dan ook over uwen tydelyken en eeuwigen welstant.

Door ordre van

N. N. C. V. G.

Mijn Heer,

Tot mijn leedwezen hebbe ik verstaan , dat U E. van mijn Missive niet geprofitteert hebt , over de *Betoverde Werelt , Daniel , en de Cometen*. Ik weet , de tijd was kort , echter genoeg , om het gewicht te pondereren. Doch het kan noch komen , Het diepste van mijn ziel zucht steeds tot God , t' uwer behoudenisse. Waarlijk , mijn Heer ! gy zijt de verkeerde weg ingeslagen. De Heere leeft ! zoo niet den Geest des Satans zich van U E. wijsheit bedient , om u , met die gene , die u hooren , te misleiden , en te verderven. Over eenen zondaar , die zich bekeert , is meer blijdschap by de H. Engelen , als over 99 rechtvaardige. Hoe groot zal niet het geluk zijn , onder de boose geesten , over een zo geacht en ouden Leeraar van de zuivere waarheid , in haare strikken te zien , zonder het te zien ! De Heere geve u , van hem te koopen goud beproeft door het vyer , oogenzalve om te zien , en kleederen om uwe naaktheid te dekken. Zoo niet , dat ik , en het gemeen zoo gelukkig wesen mag , van u te verneemen , waar in het is , dat u de diepten des Satans noch niet bekennt zijn.

Blyve mijn Heer.

U E. toegenegte Vriend en Dienaar

PALÆOLOGUS ALETHÆUS.

Dyt Rotterdam , den

1 February 1692.